

Richard Musgrave: grondlegger van de moderne publieke economie

N iemand heeft meer bijgedragen aan de vorming en beoefening van de publieke economie dan Richard Musgrave die op 15 januari van dit jaar overleed, 96 jaar oud. Musgrave was een man van uitzonderlijk grote persoonlijke en intellectuele integriteit en creativiteit, breed onderlegd met een ontwapenend, zeer direct gevoel voor humor – een waardige en warme man die tegelijkertijd gevoelens van diep respect en grote genegenheid opriep.

Geboren in 1910 in Königstein, niet ver van Frankfurt, behaalde hij in 1933 – het jaar waarin de Rijksdag in brand werd gestoken en Duitsland de boeken van zijn joodse leermeesters verbrandde – het kandidaatsexamen economie aan de Universiteit van Heidelberg. Hetzelfde jaar nog vertrok hij naar de Verenigde Staten, waar hij in 1937 een doctoraat in de economie verwierf aan de Universiteit van Harvard. Na enkele jaren bij de federale bank te hebben gewerkt, keerde hij terug naar de academische wereld. In 1965 bood Harvard hem een leerstoel aan die hij tot zijn emeritaat in 1981 bekleedde.

Musgrave plaatste zijn bijdragen aan de publieke economie in de traditie van Adam Smiths *moral philosophy*. Hij beschouwde de overheid als een instrument dat kan worden gebruikt voor de inrichting en handhaving van een rechtvaardige en efficiënte maatschappij. Daarom behoeft publieke economie institutionele bedding en maatschappelijke relevantie. Zijn Europese continentale vorming, geworteld in de Oostenrijkse, Italiaanse en Zweede economische scholen – waarvan hij de belangrijkste bijdragen in het Engels vertaalde (Musgrave en Peacock, 1958) – stelden hem in staat het sterk analytische Angelsaksische denken te verrijken.

Musgrave heeft vooral naam gemaakt met zijn baanbrekende boek *The Theory of Public Finance* (1959), een geïntegreerde visie op het belasting- en uitgavenbeleid van de overheid op basis van micro-economische en Keynesiaans macro-economische inzichten. Allocatie, distributie en stabilisatie worden onderscheiden en samengevoegd in een magistrale triptiek. Hoewel stabilisatie grotendeels is overgenomen door de monetaire economie en distributie en allocatie zijn samengegaan in de theorie van de optimale belastingheffing, heeft de indeling van Musgrave nog steeds analytische waarde.

In de loop der jaren adviseerde hij vele ontwikkelingslanden over de inrichting en werking van hun belastingstelsel. Zijn inzichten over de ontwikkeling van belastingstelsels vonden hun neerslag in *Fiscal Systems* (1969). Het lijvige rapport over belas-

tinghervorming in Columbia (1971) is een schoolvoorbeeld van hoe fiscaal advies aan ontwikkelingslanden gestalte dient te worden gegeven.

Musgrave is het bekendst geworden door het samen met zijn vrouw, Peggy Musgrave – “there is nothing like having an expert in the house” – geschreven handboek *Theory and Practice of Public Finance* (1973), een ongeëvenaard knap en alomvattend werk dat jarenlang de bijbel was voor alle openbare financiën studenten. Ook dit werk toont een sterk geloof in de positieve en constructieve rol die de overheid in de maatschappij kan vervullen. “Making the fiscal system work is after all a large part of making democracy function”.

Naast deze monumentale werken schreef hij talloze artikelen (gebundeld in *Public Finance in a Democratic Society*, 1986) over incidentie, progressiviteit, publieke goederen, fiscaal federalisme, de effecten van belastingheffing op risicogedrag, en de rol van fiscaal beleid in het kader van economische stabilisatie.

Zeker niet onvermeld mag blijven de titanenstrijd die hij in 1998 in München leverde met James Buchanan over de rol van de staat. Een week lang debatteerden de twee grootmeesters in een vragen-antwoordspel dat zijn weerga niet had (Buchanan en Musgrave, 1999). Zonder twijfel is dit debat het belangrijkste dat in deze stad werd gehouden sinds Max Weber er zijn afscheidsrede hield in 1918 over politiek en wetenschap. Het was ook in München dat een veertigtal vrienden en leerlingen in 2001 bijeenkwamen om Richard Musgrave's negentigste verjaardag te vieren ter gelegenheid van het tienjarig bestaan van het Center for Economic Studies, waarvan hij een van de grondleggers was. Hun bijdragen werden gebundeld in *Public Finance and Public Policy in the New Century* (2003).

Musgrave was vele malen eredoctor, lid van de Amerikaanse Academy of Arts and Sciences, lid van verdienste van de American Economic Association, erelid van de National Tax Association, ere-president van het International Institute of Public Finance en begiftigd met de Frank E. Seidman onderscheiding in politieke economie.

LITERATUUR

- Musgrave, R.A. en A.T. Peacock, red. (1958) *Classics in the Theory of Public Finance*. Londen: Macmillan.
- Musgrave, R.A. (1959) *The Theory of Public Finance*. New York: McGraw-Hill.
- Musgrave R.A. (1969) *Fiscal Systems*. New Haven/Londen: Yale University Press.
- Musgrave, R.A. en M. Gillis (1971) *Fiscal Reform for Colombia: the Final Report and Staff Papers of the Colombian Commission on Tax Reform*. Cambridge, MA: Harvard University International Tax Program.
- Musgrave, R.A. en P.B. Musgrave (1973) *Public Finance in Theory and Practice*. New York: McGraw-Hill.
- Musgrave, R.A. (1986) *Public Finance in a Democratic Society*. Brighton: Wheatsheaf.
- Buchanan, J.A. en R.A. Musgrave (1999) *Public Finance and Public Choice: Two Contrasting Visions of the State*. Cambridge MA: MIT Press.
- Cnossen, S. en H.W. Sinn, red. (2003) *Public Finance and Public Policy in the New Century*. Cambridge MA: MIT Press.

SIJBREN CNOSSEN

Hoogleraar aan de Universiteit Maastricht